

ת"פ 65771/12/19 - מדינת ישראל-פמ"ד נגד ענת דיין (עצירה)- בעצמה [ויעוד חזותי]

בית משפט השלום בבאר שבע

14 ספטמבר
2020

ת"פ 65771-12-19 מדינת ישראל נ' דיין(עציר)

בפני כב' השופט איתי ברסלר-גונן, סגן נשיא
המאשימה מדינת ישראל-פמ"ד
ע"י ב"כ עו"ד דניאל גלעד

נגד הנאשמת ענת דיין (עצירה)-בעצמה [ויעוד חזותי]
ע"י ב"כ עו"ד מיכה גבאי

גזר דין

ההרשעה ותמצית הנסיבות

1. הנאשמת הורשעה, על סמך הודאתה במסגרת הסדר דיוני, בעובדות כתב אישום מתוקן [להלן: "כתב האישום"], בעבירות של גניבה בידי עובד, קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, זיוף בנסיבות מחמירות ושימוש במסמך מזויף לפי סעיפים 391, 415 סיפה, 418 סיפה ו-420 בחוק העונשין, התשל"ז - 1977 [להלן: "חוק העונשין"], בהתאמה.
2. ברקע האירועים העסקתה של הנאשמת על ידי נפגע העבירה [ע.ת. 1] שהינו אדם קשיש יליד שנת 1936 ועיוור [להלן: "המתלונן"] וזאת כעוזרת במשרה חלקית, מחודש ספטמבר 2016 ועד לחודש נובמבר 2019 [להלן: "תקופת ההעסקה"]. יצוין כי לצד העסקה של הנאשמת כעוזרת, הסתייע המתלונן גם במטפלת סיעודית צמודה, שסעדה אותו בביתו בכל ימות השבוע [ע.ת. 6].
תפקידה של הנאשמת היה לסייע למתלונן בענייניו הכספיים ובכלל זה משיכת מזומן, הפקדת שכר עבודה ועבור המטפלת הסיעודית וקניות מזון וצרכי ביתו של המתלונן. עוד מתפקידה היה לקרוא למתלונן עיתונים ומסמכים שונים ולהיות עבורו "עיניים" בכל ענייניו האישיים. מכוח תפקידה זה ולצורך ביצוע רכישות ומשיכת מזומנים, היתה לנאשמת גישה מלאה לכרטיסי האשראי של המתלונן ולשם כך גם נמסר לה הקוד הסודי. עם זאת, יצוין כבר כעת כי בעת פעולת משיכת המזומנים המתלונן היה נוכח.
המתלונן התקיים מקצבאות שונות, ביניהן תמלוגי ניצולי שואה, ביטוח לאומי וביטוחים נוספים. את הקצבאות קיבל המתלונן לשני חשבונות בנק אותם הוא ניהל. לחשבון אחד קיבל את התמלוגים שהגיעו לו כניצול שואה [להלן: "חשבון התמלוגים"] ולשני קיבל את כספי הביטוחים והוא שימש להוצאות השוטפות [להלן: "חשבון האשראי"].
3. אירועי כתב האישום נחלקים לשתי תקופות עיקריות:
התקופה הראשונה החלה בסמוך למועד תחילת העסקתה של הנאשמת, החל מחודש ספטמבר 2016 ועד לספטמבר 2017 [להלן: "התקופה הראשונה"], ובמהלכה משכה הנאשמת סכומי כסף במזומן, מעבר להוצאותיו הרגילות של המתלונן, כשהיא נוטלת לעצמה את ההפרש לאחר שעשתה שימוש בחלק מהכספים לטובת שלום

הוצאותיו של המתלונן כפי תפקידה. ההפרש שגנבה הנאשמת מהמתלונן הקשיש שהעסיקה בתקופה זו לידיה היה כ- 200,000 ₪.

נוכח מעשיה אלו, במהלך השנים 2018 ו- 2019 [להלן: "**התקופה השנייה**"] פחת באופן משמעותי סכום היתרה בחשבונותיו של המתלונן ועמד על יתרה שלילית. הנאשמת, שהבינה כי מעשיה עלולים להתגלות, ניסתה לאזן בעצמה בין שני חשבונות הבנק באמצעות הפקדת כספים במזומן ממקורות שונים וכן בהעברה בין החשבונות של המתלונן. במקביל לכך, המשיכה הנאשמת לגנוב סכומי כסף גדולים במהלך התקופה השנייה מחשבונותיו של המתלונן, בסך של 350,000 ₪, בדרכים הבאות:

הנאשמת עשתה שימוש בכרטיס אשראי של המתלונן ורכשה בו טובין עבודה [בסופרמרקטים, חנויות בגדים, חנויות למוצרי טיפול בחיות ועוד]. סך הגניבה בדרך זו היתה בסכום של כ-200,000 ₪. ובכך גם הגדילה הנאשמת את הוצאות האשראי בכרטיס האשראי של המתלונן במאות אחוזים במהלך התקופה השנייה.

עוד בתקופה השניה, גנבה הנאשמת פנקס שקים של המתלונן המשוך מחשבון התמלוגים, וזיפה את השיקים בכך שמילאה את פרטיהם וחתמה בחתימה הנחזית להיראות כחתימתו של המתלונן. החל מחודש יולי 2018 הנאשמת מסרה שקים בדרך זו בבתי עסק שונים וקיבלה עבורם טובין שונים או סכומי כסף נגדם בסכום של לפחות 150,000 ₪.

סה"כ גנבה הנאשמת במהלך שתי התקופות סכום כולל של 550,000 ₪, באמצעות שימוש בכרטיסי אשראי, משיכת מזומן ושימוש בשיקים.

4. בנוסף לגניבת הכספים כפי שתואר לעיל, הנאשמת גם עשתה שימוש ב- 13 שקים מהשיקים הגנובים לפריטתם בחלפנייה [צ'יינג'] כשהיא מציגה מצג שווא לפיו השקים התקבלו כדין מידי המתלונן. היקף המרמה בדרך זו היה 73,100 ₪. הנאשמת הפקידה סכום זה **בחזרה בחשבון** האשראי של המתלונן, וזאת במטרה לנסות ולהביא לאיזון החשבון ולמנוע את גילוי הגניבה.

בנוסף, במהלך התקופה השנייה, הפקידה הנאשמת לחשבונותיו של המתלונן במזומן סכום של כ-250,000 ₪ ממקורות שונים, העבירה סכום של כ-31,000 ₪ מחשבון התמלוגים לחשבון האשראי וסכום של כ-9,000 ₪ מחשבון האשראי לחשבון התמלוגים, וכל זאת עשתה בכדי להסתיר הגניבה ולמנוע גילוי מעשיה על ידי המתלונן.

5. מעשיה של הנאשמת התגלו בחודש נובמבר 2019 על ידי בנו של המתלונן ועבודתה הופסקה.

6. במסגרת הסדר דיוני הודתה הנאשמת בכתב אישום מתוקן והורשעה. לא הייתה הסכמה עונשית בין הצדדים והם טענו בפני לעונש באופן פתוח. אציין כי התקיימו שתי ישיבות לצורך פרשת הטיעונים לעונש, כשלידיו המאוחר הצטרף בנו של המתלונן כמשקיף באמצעות ויעוד חזותי ממקום מושבו בארה"ב [בהתאם להחלטה נפרדת מיום 20.7.2020].

תמצית הראיות לעונש וטיעוני הצדדים

7. תמצית עדות המתלונן:

בהסכמת הצדדים [ובשל נסיבות רפואיות] העיד המתלונן במועד נפרד לאחר שנשמעו טיעוני הצדדים לעונש. המתלונן סיפר כי הוא יליד 1936, נולד ברומניה ועלה בשנת 1951 ארצה לאחר שהוא, אמו ואחיו שרדו את השואה בארץ מולדתם. המתלונן שיתף אודות קורות חייו הבוגרים, שירותו הצבאי ומצבו המשפחתי. לדבריו, חי בנפרד מאשתו במשך 18 שנים והתאלמן לפני כ- 4.5 שנים. יש לו שלושה ילדים שאינם חיים עמו, ומאז שנת 1999

הוא עיוור.

המתלונן שיתף כי הוא חי בגפו, נעזר בסיוע חיצוני ובעבר מצבו היה יותר טוב ויכול היה לקרוא עיתון עם מכשירים והלך לעבוד מספר שעות.

באשר לעבודתה של הנאשמת אצלו שיתף כי התפקיד שלה היה להיות לעיניים עבורו, לעשות לו קניות, ללכת לבנק, לטפל בכספים ואף להביא לו עיתון. המתלונן שיתף כי הנאשמת עבדה אצלו שלוש וחצי שנים והוא סמך עליה כי לא הייתה לו ברירה ולא היה מישהו אחר. הוא סיפר כי הוא עצמו לא חשד במאומה.

המתלונן העיד כי ביום שסיפרו לו על האירועים הוא היה בהלם, ותוך כמה דקות לא ידע מה נעשה אתו ונלקח לבית החולים בחשד לדלקת ריאות. לדבריו, לאחר מכן גם נדרש ללכת לפסיכולוגים ופסיכיאטרים ומצבו התדרדר מאוד בכך שאינו מסוגל ללכת לבד כלל, וכל פגיעה דורשת סיוע תכוף של המטפלת.

המתלונן העיד כי הוא מכיר את כל משפחתה של הנאשמת ואף קנה לה רכב נוסף לאחר שעם הקודם עשתה תאונה והשביתה אותו. הוא העיד כי לא האמין שהמתלוננת תעשה לו דבר כזה והתאכזב מאוד ממנה.

בחקירתו הנגדית השיב כי מאז המקרה הוא התמוטט ולא מצליח ללכת, אך אין לו אישור רפואי על כך או בגין טיפולים פסיכולוגיים ופסיכיאטריים שנדרש אליהם כתוצאה מכך. עוד אישר המתלונן גם כי הנאשמת היא שליוותה אותו באשפוז בבית חולים לצורך פרוצדורה רפואית שעבר והיא שליוותה אותו בלילות בבית החולים ולא מי מבני המשפחה האחרים. הוא גם אישר שהנאשמת הייתה באה אליו בשבתות וחגים, לפי קריאה, גם ללא תשלום.

8. תמצית ראיות וטיעוני המאשימה לעונש

ב"כ המאשימה הגישה כראיות נוספות לעונש את רישומה הפלילי של הנאשמת [ת/2], גזר דין מהרשעתה הקודמת מת"פ 506/09 של בית המשפט השלום באשקלון, פרוטוקול מיום 11.2.2010 מאותו הליך [ת/3 ו-ת/4 בהתאמה], ומסמכים רפואיים של נפגע העבירה [ת/5].

עיקר טיעוניה של המאשימה לעונש הוגשו בכתב בצירוף פסיקה [ת/6], במסגרתם טענה המאשימה לפגיעה בערכים המוגנים של זכות הקניין, האמון שבין מעסיק לעובד, ובין מטפל למטופל וההגנה על השכבות החלשות ביותר בחברה.

נטען כי הנאשמת ידעה דבר נכותו של המתלונן והיותו ניצול שואה החי הרחק מילדיו, ניצלה את מגבלותיו הרפואיות ואת האמון שנתן בה לאורך שנים, ולא חדלה מכך עד שמעשיה התגלו. לטענת המאשימה, הנאשמת פגעה לא רק באמון שבין העובד למעבידו, אלא מעלה באמון המתלונן קשיש ניצול שואה עיוור שהכניס את הנאשמת לביתו לצורך עבודתה כמנהלת משק ולצורך טיפול בו, והיא ניצלה באופן שיטתי את האמון שלו כמטופל על ידה ואת חולשותיו.

ב"כ המאשימה הפנה בטיעוניה לתכנון ולתחכום לאורך שנים, להיקף הנזק בפועל וטען כי אין לזקוף לזכותה של הנאשמת את ההשבה של חלק מהסכום אלא דווקא לחובתה, שכן תכלית ההשבה היתה במטרה להמשיך ולגנוב מבלי לעורר חשד שמא המעשים יתגלו.

עוד ביקשה המאשימה לתת משקל לכך שמעשיה של הנאשמת הופסקו רק לאחר שהתגלו על ידי בנו של הנאשם, והיא לא חדלה מיוזמתה ואף לא הביעה חרטה טרם שנתפסה.

המאשימה הפנתה לפסיקה מטעמה ועתרה לקביעת מתחם עונש הולם שינוע בין 4 ל-6 שנות מאסר בפועל. בתוך גדר המתחם הפנתה המאשימה לעברה הפלילי של הנאשמת הכולל הרשעות בעבירות מרמה דומות שבגינן ריצתה מאסר לא קצר. נטען כי גם בפעם קודמת זו טענה הנאשמת לפגיעה במשפחתה כתוצאה מהעונש שיוטל על הנאשמת וגם אז בית המשפט לא קיבל טענה זו. לשיטת המאשימה, הנאשמת הייתה מודעת לסיכון למשפחתה

בעת ביצוע העבירות וכבר לפני כעשור ידעה לומר ולספר את הסבל שעברו ילדיה, והיא בחרה זמן לא רב לאחר שחרורה לשוב ולבצע העבירות דנן [כשנה לאחר תום תקופת התנאי].

נטען כי הודאתה של הנאשמת הגיעה רק בשלב הדיוני בבית המשפט והיא לא שילמה עד כה פיצוי למתלונן, וכאמור כי אין לראות בכספים שהשיבה ללא ידיעת המתלונן כדי להסתיר את העבירה משום פיצוי. המאשימה טענה ארוכות אודות זהות המתלונן המשותף לאוכלוסייה המוחלשת ונדרש כי במקרים מסוג זה שמדובר בהתנהגות שיש בה פגם באנושיות ובמוסריות שלנו כחברה יוטל עונש שיש בו אמירה מרתיעה. נוכח כל האמור עתרה לגזור על הנאשמת עונש ברף העליון של מתחם העונש ההולם, בנוסף לפיצוי המרבי הקבוע בחוק ומאסר מותנה ארוך ומרתיע.

9. תמצית ראיות וטיעוני ההגנה לעונש

כראיות מטעם ההגנה הגיש הסיניגור מסמכים רפואיים של הנאשמת [נ/1].

ב"כ הנאשמת טען כי יש להיצמד לסעיף חוק בגינו הורשעה הנאשמת, ועל אף שניתן לטעון לחומרה בעניינה של הנאשמת הרי שבסופו של יום מדובר בעבירת גניבה שבה המחוקק לא מצא לנכון להחמיר במיוחד כשמדובר בנפגע עבירה שהוא קשיש כפי שעשה למשל בעבירות אלימות.

ביחס לנסיבות ביצוע העבירה, ביקש הסיניגור לתת משקל משמעותי להשבה של חלק ניכר מסכום הגניבה [250,000 ₪], וזאת עוד בטרם גילוי המעשים, וכי גם אם יאמר כי הסכום הושב בתחום - בפועל הדבר חסך לנפגע העבירה חסרון כיס משמעותי.

הסיניגור ער לכך כי הנאשמת ניצלה את נפגע העבירה אולם גם ביקש לתת משקל לכך שהיא זו שסעדה אותו במשך שלוש שנים, גם כשהיה מאושפז, ולא ילדיו שגרים הרחק, וכי לצד העבירות שביצעה, היתה למתלונן גם אופן קשבת יחידה, לעתים גם ללא תשלום [לרבות שלנה אתו בבית החולים] והכל עשתה באהבה.

הסיניגור ביקש לאבחן את הפסיקה שהוגשה על ידי המאשימה וטען כי זו אינה הפסיקה הנוהגת. הסיניגור הגיש קובץ פסיקה עבה מטעמו ועתר לקבוע מתחם ענישה הולם שינוע בין 6 ל- 36 חודשי מאסר בפועל.

באשר לנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, הפנה הסיניגור לקשר החם שהיה לנאשמת עם המתלונן ולכך שהיא זו שליוותה אותו ברגעיו הקשים. הסיניגור הסכים כי על הנאשמת לפצות ולהשיב למתלונן את יתרת הסכום שנגנב ממנו, וציין כי קיימת תביעה אזרחית בגין חלקה של הנאשמת בדירה הנמצאת בבעלותה. נטען כי הנאשמת הודתה בהזדמנות ראשונה וחסכה זמן יקר של בית המשפט והעדים ומדובר בחסכון משמעותי, ויש לראות גם בכך חרטה כנה.

לטענת הסיניגור, מעשיה של הנאשמת נובעים מדימויה העצמי הנמוך ורגשות קיפוח על רקע חינוך ביתי שהתבסס על העצמת הערכים החומרניים. נטען כי הנאשמת במעשיה "הרוויחה" את המצב בו נותרה בודדה ובני משפחתה אינם מעוניינים בקשר איתה, היא עומדת בפני תביעת גירושין והפרסום בתקשורת גרם לה ולבני משפחתה לבושה, ואף העצים את ניתוק הקשר שלהם עמה. לטענת הסיניגור, לא בכדי אף אחד משני משפחתה לא ליווה אותה במהלך המשפט.

הסיניגור הפנה למצבה הנפשי של הנאשמת כעולה מהמסמכים הרפואיים [נ/1], ולכך שניסתה פעמיים לשים קץ לחייה. הסיניגור הפנה לכך שגילוי העבירה היה מעט לפני חתונת בתה של הנאשמת וכי הדבר גרם לה למצב נפשי דכאוני.

באשר לעברה הפלילי טען הסיניגור כי מדובר בעבירות שבוצעו מעל לעשור קודם, וכי הנאשמת נתנה את דינה בגינם.

הסניגור שב וטען כי מדובר בנאשמת במצוקה, בודדה וללא טיפול הולם וכי הודאתה וחרטתה כנות, ובשים לב לאמור עתר למקם את עניינה של הנאשמת בתחתית מתחם העונש ההולם או לפחות במיקום נמוך בתום מתחם העונש ההולם.

10. הנאשמת פנתה לבית המשפט פעמיים: בפעם הראשונה עוד לפני שהעיד המתלונן, הסבירה כי חשוב לה שהמתלונן יהיה נוכח וישמע את מילותיה הכנות כלפיו ולבקש סליחה ממנו. הנאשמת אמרה כי היא מודעת שעשתה מעשה נבזה ובלתי נסלח וכי היא מבינה שהיא חולה, נלחמה לקבל טיפול במקום מעצרה וכי במסגרת זו היא מתחילה להבין את שורש הבעיה. הנאשמת שיתפה כי איבדה הכל, וחשוב לה לבקש סליחה מהמתלונן שבו טיפלה באהבה בכל פעם שביקש ממנה. הנאשמת הבטיחה להשיב למתלונן כל שקל שלקחה, וזאת ממכירת הבית בעקבות גירושיה. לדבריה, היא מודעת כי מהכלא תצא לחיים חדשים בלי המשפחה וללא תמיכה ורק עם בנה הקטן, וכי בשונה מבעבר, הפעם ההרס קשה מנשוא ואין דרך חזרה מלבד לשקם את עצמה.

בדיון הנדחה, ומול המתלונן עצמו [ובנו של המתלונן בויעוד חזותי] פנתה הנאשמת אל המתלונן וביקשה ממנו במישרין את סליחתו. היא אמרה למתלונן כי היא יודעת שפגעה באמון וכי דבר לא ישיב את האמון, אך היא מקווה שבאחד הימים ימצא את הכוח לסלוח על הפגיעה שפגעה בו. היא שבה והביעה כלפיו אהבה למרות מה שעשתה והבטיחה שתשיב לו כל שקל ושקל שלקחה.

הדיון

אופן גזירת הדין

11. בגזירת הדין יש להבטיח קיומו של יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיה ומידת אשמה של הנאשמת, ובין סוג ומידת העונש המוטל על הנאשמת.

כתב האישום כפי שתואר לעיל מגולל מסכת של אירועי גניבה, זיוף ומרמה שנפרסו על פני תקופה של כשלוש שנים. על אף התקופה האמורה, הרי שאין למעשה מחלוקת כי מכלול האירועים קשורים זה בזה קשר הדוק ולמעשה כל העבירות בוצעו במסגרת תכנון והוצאה לפועל של תכלית עבריינית אחת להוציא במרמה ובגניבה כספים מחשבונותיו של נפגע העבירה. משכך, על אף ריבוי העבירות והתקופה הארוכה, יש לקבוע מתחם עונש הולם אחד. כמובן שמתחם עונש זה אינו מוגבל רק לרף העונשי שקבע המחוקק בצד אחת מהעבירות, אלא למצרף הרף העונשי של כל העבירות, ובשים לב כמובן לכל העבירות שבוצעו בנסיבות העניין, הכל כפי שיפורט להלן.

מתחם העונש ההולם - למכלול העבירות בנסיבותנו

הערכים המוגנים

12. הערך המוגן הבסיסי שנפגע ממעשיה של הנאשמת הוא כמובן זכות הקניין של נפגע העבירה. מעבר לערך זה, נפגע הערך של אמון שבין המעסיק לעובדו, אמון המאפשר לעובד את מקום עבודתו ומאפשר למעסיק להתנהל מול אותו עובד ומול אחרים בהתבסס על אותו אמון. הקשר שבין הערכים המוגנים הנוגעים לזכות הקניין והאמון שבין מעסיק למועסק על ידו הוא העומד בבסיס העבירה המוחמרת של גניבה בידי עובד כמפורט בסעיף 391 בחוק העונשין וההגנה הרבה שראה המחוקק לתת לערכים אלו [השוו ע"פ 8529/12

עקל נ' מדינת ישראל (18.12.2012); רע"פ 3153/10 שבתשילי נ' מדינת ישראל (29.4.2010).

נזכיר כי המעסיק נותן בדרך כלל בידי המועסק גישה לרכוש ולמידע, בין לצרכי עבודתו של המועסק, בין כשלוח ובין כעיניים למעסיק. משכך כל פגיעה באמון בהקשר זה מערערת את היסודות של עצם ההעסקה של עובד אצל מעסיקו ויש בה גם כדי לערער את עקרונות השיטה המאפשרים העסקה שכזו [השוו עפ"ג (מחוזי חי') 40674-04-13 **מדינת ישראל נ' קטש** (11.7.2013)]. ואולם, לא אחת יוצא כי המעסיק, השומר על עסקו מפני גנבים מן החוץ, מוצא עצמו חשוף לפתע לפעילות מבפנים, כשמידת ההתגוננות שלו כלפי אותם עובדים נמוכה יותר מטבע הדברים, בשל אותו אמון שהוא רוחש להם. ראו למשל ע"פ (ת"א) 20466-10-14 **אילטוב נ' מדינת ישראל** (25.2.2015):

"העבירה של גניבה ממעביד היא עבירה קשה הן בשל ההיבט הרכושי הגלום בה והן בשל המעילה באמון. קל יותר להתגונן כנגד גנבים מבחוץ, קשה להתגונן כאשר הגנב מצוי בביתך שלך. מעביד רשאי לסמוך על עובדיו ולצפות כי לא ישלחו ידם ברכוש שהופקד בידיהם מכוח תפקידם."

הפגיעה מצד מי שהוכנס כ"בן משפחה" לעסק, וקיבל גישה לנכסי העסק ולמידע בו, היא פגיעה משמעותית יותר, הן ביחס לקניין עצמו אך בעיקר - פגיעה באמון ואף בתדמית העסקית של אותו מעסיק. משכך, לא רק המחוקק קבע את העבירה של גניבה ממעסיק כעבירה בעלת חומרה מיוחדת, גם בתי המשפט פסקו כי מתחייבת ענישה מחמירה ומרתיעה [ע"פ (מחוזי ת"א) 72220/04 **מדינת ישראל נ' כהנים** (24.4.2006)]. וראו גם ע"פ 3587/12 **דדון נ' מדינת ישראל** (20.3.2013):

"בית משפט זה עמד לא אחת על כך שיש ליתן משקל רב לשיקול ההרתעת, תוך מתן משקל מופחת לנסיבות אישיות, במסגרת שיקולי הענישה בעבירות "כלכליות" אשר מבוצעות עבור בצע כסף ואשר כוללות שליחת יד לכספי המעביד או לכספי הציבור, על מנת ליידע עבריינים פוטנציאליים כי 'הסיכון גובר על הסיכוי'."

עוד ראו ע"פ 2667/18 **יצחק נ' מדינת ישראל** (10.10.2018).

13. כאשר, כפי ענייננו, המעסיק וקורבן העבירה הוא אדם קשיש, מוגבל פיזית ולמעשה נתמך על ידי המועסק על ידו לשם טיפול בו, הרי שנפגעים גם ערכי היסוד של החברה והם החובה לשמור על חסרי הישע בהם קשישים, בעלי מוגבלויות וכדומה, שהינם בגדר "טרף קל" יחסית המתקשה לאתר את הבאים לפגוע בו, מתקשה לראות בזמן את הפגיעה, מתקשה להגן על רכושו ועל עצמו ואף מתקשה להשמיע קולו, לזעוק לעזרה או אף להתלונן.

ביסודה של כל חברה מתוקנת מצוי הערך של כיבוד האדם המבוגר, וכך גם בתרבותנו ובערכי היסוד של חברתנו מימים ימימה שנאמר: **"והדרת פני זקן"** [ויקרא י"ט, ל"ב]. מצווים אנו ביתר שאת לתמוך במבוגרים שבנו ולדאוג לכל צרכיהם, בין אם היו הורינו במובן המילולי הישיר ובין אם המבוגרים בחברה שבנו אנו חיים, אף אם לא היו הורינו הישירים; ומצווים אנו כחברה להקפיד ולשמור על מי שבמהלך חייהם אפשרו לבאים אחריהם לצמוח ולהתפתח ועלינו להגן עליהם בכל דרך ברוח הפסוק: **"אל תשליכני, לעת זקנה; ככלות כוחי, אל תעזבני"** [תהילים ע"א, ט']. ..

כל פגיעה בערך יסוד זה, באדם קשיש ונתמך מערערת עוד יותר את תחושת הביטחון שממילא מופחתת. הפגיעה באדם מבוגר היא פגיעה מוסרית וערכית ומעבר לפגיעה הישירה היא גם פגיעה במרקם המיוחד אותנו כחברה ערכית ומוסרית. משכך, על בית המשפט להצטרף ולשמש מגן לאותה אוכלוסייה מבוגרת ונתמכת. ראו לעניין זה

ע"פ 5066/09 אוחיון נ' מדינת ישראל (22.4.2010) [להלן: "עניין אוחיון"]:

"גניבה בדרכי עורמה מקשישים הינה מן המעשים הנקלים ביותר ויש בה מימד חמור שבעתיים מכל מעשה גניבה אחר. מימד זה בא לידי ביטוי בפן הבלתי מוסרי אשר מתנוסס מעל מעשים קשים אלו. זהו אותו פן אשר מזעזע את הנפש ומעורר את סלידתנו העמוקה, שכן מצווים אנו לערך העליון של "וְהִדְרֹתָ פְּנֵי זֶקֶן" (ויקרא י"ט לב'). אשר על כן מצווים בתי המשפט להכביד את ידיהם כנגד אלו הרומסים ברגל גסה את ביטחונם האישי של הקשישים וגוזלים את רכושם בדרכים נלוזות. חייבים אנו להיות מגן של ברזל לאותם קשישים, למען יורתעו מבצעי עבירה בכוח מלפגוע באוכלוסיה זו."

ראו גם ע"פ 5931/11 עבדוליב נ' מדינת ישראל (22.10.2013):

"בית משפט זה כבר עמד פעמים רבות על הצורך להגן ביתר שאת על אותם חלקים חלשים בחברה שקולם אינו נשמע, ביניהם גם הקשישים... אכן, בחברתנו קיימת תופעה מכוערת של פגיעה בחסרי ישע, כגון קשישים, בעלי מוגבלויות וכו', מתוך הנחה כי יהיו טרף קל, שלא יתנגד ולעיתים אף אינו יכול להשמיע קול, פשוטו כמשמעו. לפגיעות אלה צורות שונות, בין במעשי שוד, בין בהונאות מסוגים שונים וברמות תחכום משתנות. המשמעות של פגיעות אלה, במופעיהן השונים, היא פגיעה חזקה וקשה בביטחונם האישי של הקורבנות ושל קבוצות שלמות, החשות שאין להן עוד מקום מבטחים בו יוכלו להמשיך ולהתקיים בכבוד וללא חשש.

המגמה בה נקט בית משפט זה היא מגמה מחמירה ביחס לעבירות מסוג זה, המבכרת את ההגנה על החיים והגוף של קבוצות אלה על פני נסיבות אישיות ומקלות של נאשמים... מגמה זו נכונה וראויה היא. בידינו חרב הענישה, אותה יש להניף במקרים המתאימים. קבוצות אלה של קורבנות אינן זוכות לתהודה ציבורית או לקול במרחב הציבורי באופן תדיר, ומגמת ענישה אחרת, עשויה לפגוע בתחושת הביטחון שלהן, ולעודד עבריינים פוטנציאליים להמשיך ולנצל קורבנות "קלים" מסוג זה."

ובע"פ 1334/08 ללוש נ' מדינת ישראל (3.9.2008):

"אכן מעשיהם של המערער וחבורתו לא כללה אלימות, אך חומרתם של המעשים עודנה רבה. העבירות בוצעו לא בכדי כלפי קשישים בלבד... גם כאשר לא נגרם נזק פיזי נגרמת לקשיש, מעבר לפגיעה הכלכלית, פגיעה באמונו ובביטחונו, פגיעה אשר קשה לרפא."

על מנת להגן על הקשישים וחסרי הישע קבעה הפסיקה עקרון לפיו ייסוגו בד"כ האינטרס והנסיבות האישיות של הנאשם, למול האינטרסים כבדי המשקל ושיקולי הענישה של הגמול וההרתעה [השוו למשל ע"פ 1864/11 דוידוב נ' מדינת ישראל (7.11.2012)].

ראו לעניין זה גם למשל בע"פ 6056/18 אדרי נ' מדינת ישראל (16.5.2019) [להלן: "עניין אדרי"]:

"פגיעה בקשישים ובחסרי ישע נמנית עם המעשים הנקלים והבזויים ביותר שידעה החברה. מעשים אלו פוגעים באופן חמור בביטחונם האישי של הקורבנות - ושל אוכלוסיות שלמות - ובזכותם להתקיים בכבוד וללא מורא. מעשים אלו אף משקפים דפוס התנהגות אנטי סוציאלי אשר מגלם בתוכו אכזריות ואדישות לנזק הנגרם לקורבן העבירה... לא אחת עמד בית משפט זה על תפקידו בהגנה על חסרי ישע ועל קשישים, שמטבע הדברים מהווים טרף קל ונוח לעבריינים. תפקידנו זה מחייב גזירת עונשים מחמירים ומרתיעים. אמנם הענישה

היא לעולם אינדיבידואלית, ושומה על בית המשפט לשקול את נסיבותיו האישיות של כל נאשם ונאשם, אפילו מדובר בעבירה שקורבנה הוא קשיש... ואולם, בעבירות המבוצעות נגד אוכלוסיות חלשות עיקרון הענישה האינדיבידואלית לרוב ייסוג אל מול אינטרסים כבדי משקל ושיקולי ענישה אחרים, שבמרכזם עקרונות הגמול וההרתעה."

עצמת הפגיעה בערכים המוגנים

14. צודק הסניגור בטענה העקרונית שהמחוקק לא קבע **עדיין** עבירת גניבה מוחמרת דווקא לגניבה מקשישים. יתכן כי הגיעה העת לשקול זאת.

ואולם, במקרה שלפנינו לא מיוחסת לנאשמת עבירה של גניבה רגילה, אלא עבירה של גניבה ממעסיק (גניבה בידי עובד), לפי סעיף 391 בחוק העונשין. בכל מקרה, לכל עבירה המתקיימת יש לבחון את הנסיבות הקונקרטיות לגביה, ובכלל זה את היחסים שבין הפוגע לנפגע העבירה ומידת הניצול לרעה של כוחו או מעמדו של הנאשם או של יחסיו עם נפגע העבירה [סעיף 40ט(א)(11) בחוק העונשין]. לגילו של קורבן העבירה ולמשמעות גילו בהקשר של עצמת הפגיעה בערכי המוגנים, בהחלט שיקול בקביעת מתחם העונש ההולם, הכל כמובן בשים לב לעונש המרבי שקבע המחוקק.

15. בבחינת הנזקים בפועל שנגרמו מביצוע העבירה, הרי שבראש ובראשונה זועק היקף הגזלה. בענייננו, מדובר על גניבה בהיקף של 550,000 ₪. סכום זה יכול להיחשב כחלק מועט מרכושו של אחד וככל רכושו של אחר. מכתב האישום שבו הודתה הנאשמת לא עולה סך רכושו של נפגע העבירה אולם כן עולה כי מדובר במי שהתקיים מקצבאות שונות וביניהן תגמולים שהגיעו לו כניצול שואה, ביטוח לאומי וביטוחים נוספים. עולה מכתב האישום כי ההוצאות השוטפות של המתלונן שולמו מתוך התגמולים והקצבאות שנכנסו לשני חשבונות הבנק כמפורט לעיל. עולה כי בעקבות מעשיה של הנאשמת, הגיעו יתרות חשבונותיו של המתלונן למצב של "יתרה שלילית", עד כי הנאשמת, במטרה למנוע גילוי מעשיה, ניסתה לאזן את החשבונות באמצעות הפקדת כסף מזומן ממקורות שונים וכן בהעברה של כספים שביצעה בין שני החשבונות [סעיף 2 בפרק העובדות בכתב האישום].

התנהלות זו של הנאשמת ביחס לחשבונות הבנק מלמדת כי גזלתה הייתה גזלה משמעותית ביותר ביחס לרכושו וקניינו, ואף לכאורה אפשרויותיו של המתלונן, ככל שאפשרויות אלו מבוססות על שני חשבונות הבנק האמורים בלבד.

מעבר לנזק הכלכלי הישיר, קיים נזק כלכלי פוטנציאלי הנובע מעבירות המרמה והזיוף, שעניינו מעמדו ותדמיתו של המתלונן בעיני השוק הרחב שנחשף לאותם שיקים, בהם עשתה הנאשמת שימוש תוך זיופם, במקומות שבהם לא התכוון המתלונן להפגין פעילות עסקית.

16. נזק משמעותי נוסף עניינו כאמור הפגיעה באמון נפגע העבירה בעובדיו ומטפליה, ובהחלט גם פגיעה בתחושת הביטחון שהייתה לנפגע העבירה בסובבים אותו שאינם בני משפחתו הקרובים. אמון זה נדרש בימינו באופן שוטף והולך וגובר שעה שהאוכלוסייה מתבגרת, תוחלת החיים עולה ואנו חוזים יותר ויותר בתופעה של מטפלים המשמשים עיניים וידיים עבור האוכלוסייה המבוגרת, הכל מתוך רכישת כבוד ואמון מצד האוכלוסייה הבוגרת כלפי אותם מטפלים. כעצמת האמון הנדרש, כך גם הפגיעה בתחושת הביטחון והאכזבה כאשר נפגע אמון זה.

אדם קשיש, נתמך, לא כל שכן עיוור, נדרש לזמן ולתקופה כדי לבסס אמון במטפל בו. כל פגיעה שכזו באותו אמון מחייבת בניה מחדש של אמון במטפל החדש וברבות השנים ובהתקדמות הגיל הדברים לא נעשים פשוטים יותר.

אותו ביטחון אישי שמלכתחילה לא היה גבוה מעורער שוב ושוב ופוגע באיכות החיים מכאן ולהבא. כאמור, בהקשר של אוכלוסייה קשישה וחסרת ישע, כל פגיעה, בוודאי כזו המנצלת חולשה זו, נתפסת כבזויה יותר ומשקפת פגם ערכי חמור יותר, הפוצע ופוגע עמוק יותר בשכבת המגן הנדרשת ובערך המוגן של שמירה על כבודם, בטחונם ורכושם של אותם נפגעי עבירה.

בהיבט הרחב יותר ניתן לומר כי כל אירוע שכזה מערער את תחושת הביטחון והאמון של המשפחות בבואן להעסיק גורמים טיפוליים וגורמי תמיכה אחרים בהורים המתבגרים. בוודאי נכונים הדברים גם להעסקה ישירה של אותם מבוגרים את העובדים שיסייעו להם. חשדנות שיכולה להתפתח כתוצאה מאירועים שכאלו מקשה על יצירת קשרים ככלל ותעסוקתיים בפרט, פוגעת באוכלוסיית מבקשי העבודה ולא פעם גם מביאה להעלאת עלויות העסקה של אותם מבוגרים את המטפלים בהם.

שמעתי את דבריו של נפגע העבירה ואכן התרשמתי ממידת האכזבה שהוא חש ביחס לנאשמת, שאף היא העידה על התפתחות של יחסי קרבה ביניהם. התרשמתי גם מטיעוני הסניגור כי אכן הנאשמת היא זו שהייתה למתלונן המשענת הקרובה ביותר גם בעת רגעים קשים שסעדה אותו בבית החולים והדברים לא הוכחו ואף אושרו על ידי המתלונן עצמו. היקף האמון שנבנה במהלך השנים, בא לידי ביטוי במתן "עיוור" של גישה לכספיו של המתלונן.

אלא שכהיקף האמון גם עצמת ניצולו על ידי הנאשמת ועצמת הפגיעה באמון בעצם מעשיה. זועק כי הנאשמת ניצלה לרעה את מעמדה ואת יחסי האמון שנרקמו בינה לבין נפגע העבירה אשר שם בידה "בעיניים עצומות" את מלוא רכושו לשלוט בו במטרה ומתוך אמון כי תעשה ברכושו עבורו, כיוון שלכך שכר את שירותיה. ניצול זה של הנאשמת נעשה לאורך שנות העסקתה אצל המתלונן תוך ריקון חשבונותיו ופגיעה אנושה באמון שהוא יכול לתת במטפלים בעתיד.

לטעמי, לא רק סלידה מעוררים המעשים עצמם אלא מתחייבת לראות בכך חומרה יתרה מעצם עצמת הניצול לרעה של כוחה ומעמדה של או מעמדו של אותו מטפל או פוגע ביחס לנפגע העבירה, תוך ניצול היחסים שנרקמו ביניהם. לא בכדי גם קבעה הפסיקה כי המענה לאותה פגיעה משמעותית היא בדרך של ענישה בלתי מתפשרת [ראו לעיל **עניין אוהיון ועניין אדרי**; וראו גם ת"פ (מחוזי ת"א) 23999-01-14 **מדינת ישראל נ' נומה** (15.6.2014)].

17. האופן שבו בוצעו המעשים תוך משיכות כספים במזומן, כשהמתלונן נוכח בזמן המשיכות, אך אינו רואה בשל מגבלת הראיה, על פני תקופה ארוכה ובהמשך באמצעות רכישה בכרטיסי אשראי וזיוף פנקסי שיקים, כל אלו היה בהם כדי "לפזר" את פעולות הגניבה על פני תקופה ארוכה ולהקשות בכך על גילויין של הפעולות. אין מדובר במעידה חד פעמית אלא בשיטת פעולה שאף שאינה מתוכנמת יתר על המידה, הרי היא מתוכננת ומלמדת על שליטה גם במעשים, גם במשמעותם ורצון לצמצם את אפשרויות גילויים של המעשים.

18. המאשימה ניסתה ליצור מצג ולפיו חלק מהפגיעות שנפגע המתלונן כתוצאה מהמעשים הן פגיעות פיזיולוגיות. שמעתי את עדות המתלונן בשלב הטיעונים לעונש והתרשמתי ממצוקותיו, ממוגבלותו, מתחושותיו הקשות ואף מהשינויים הפיזיולוגיים והנפשיים שהעיד עליהם שהתרחשו בסמוך לגילוי האירועים. עם זאת, לא ניתן לקבוע, ברמת ההוכחה הנדרשת, מעל לכל ספק סביר [כאמור בסעיף 40(ג) בחוק העונשין], כי המגבלות הפיזיולוגיות של המתלונן כיום הן כתוצאה ממעשיה של הנאשמת.

19. במכלול האמור לעיל, סבורני כי עצמת הפגיעה בערכים המוגנים משמעותית ביותר.

מידת האשם

20. מידת האשם נבחנת בהיקף התכנון, החלק היחסי בביצוע העבירה, הסיבות שהביאו לביצוע העבירה, היכולת

להבין את המעשה ואת הפסול בו וכן היכולת להימנע מעשיית המעשה כמו גם קיומה של מצוקה נפשית עקב התעללות על ידי נפגע העבירה או קרבה לסייג לאחריות הפלילית.

בהקשר שלפנינו לא הובאו אינדיקציות קונקרטיות למצוקה כלשהי אצל הנאשמת שחייבה אותה בביצוע העבירה או שהביאה אותה לבצע את העבירה. הנאשמת תיארה את דפוס התנהגותה כ"מחלה" ומתוך דברי הסניגור עולה כי מעשיה נובעים מדימוי עצמי נמוך ורגשי קיפוח והרצון להשיג ערכים חומריים כעיקר בחיים.

אין אינדיקציה ובוודאי שלא הוכח כי מלכתחילה ביקשה הנאשמת להיות מועסקת אצל המתלונן כדי לחמוס את רכושו. ייתכן כי הסיטואציה של העסקתה אצלו והבנתה כי היא יכולה לבצע את מעשי הגניבה ביחד עם הכשל הערכי הבסיסי הביאו להתפתחותה של העבירה, אולם מרגע שהתפתחה ומרגע שהנאשמת החליטה לבצע את המעשים, הרי שהם בוצעו שוב ושוב בשיטתיות [מספר שיטות] וכאמור לאורך תקופה, כאשר על אף שבכל רגע יכלה הנאשמת לעצור את הדברים ולא להרחיב את היקף הגזלה היא לא עשתה כן, בוודאי בתקופה הראשונה.

לא נעלם והדברים בהחלט מתקשרים גם לקביעת מתחם העונש ההולם, כי בשלב מסוים במהלך התקופה השנייה החלה הנאשמת גם להשיב סכומי כסף רבים [כדי 250,000 ₪]. אני מקבל בהקשר זה את טענת המאשימה כי עצם ההשבה אינה מפחיתה מהאחריות לביצוע הגניבה והמרמה, אולם היא בהחלט מלמדת גם על הבנת הפסול שבמעשים ועל הרצון לתקן ולו חלק מהנזק. אני מקבל בהקשר זה את טענת הסניגור כי היבט זה של האירועים יש בו גם כדי נסיבה לקולה אף לצורך קביעת מתחם העונש ההולם, וזאת בהקשר של מידת האשם ואף יש לומר גם עצמת הפגיעה בערך המוגן.

ועדיין, האופן בו פעלה הנאשמת בגלגול הכספים גם מחשבון לחשבון בין היתר כדי להסוות את המעשים, אף היא מלמדת על מודעות ואף פתח לאפשרות המשך ביצוע המעשים בעתיד.

הנאשמת הייתה מודעת כאמור למעשיה ואף מודעת לפסול בהם [הדברים נלמדים גם מהרישום הפלילי] ולמרות זאת רצתה בהם ונהנתה ממעשיה, הכל כאמור תוך ניצול לרעה של יחסיה עם נפגע העבירה. התעוזה ואף ההשפלה באה לידי ביטוי בכך שהמעשים נעשו ליד המתלונן תוך ניצול מובהק של חוסר יכולתו לראות את פני הדברים נכוחה.

במכלול השיקולים סבורני כי גם מידת האשם בענייננו גבוהה.

מדיניות הענישה הנוהגת

21. הצדדים הרעיפו פסיקה בטעוניהם וכל אחד מהם הגיש קובץ פסיקה רחב. הסניגור טרח ואף פירט באופן מרשים בטבלה את הפסיקה הנוהגת להבנתו.

מטבע הדברים, הענישה אינדיבידואלית ונכון לגזור ממקרים בעלי מאפיינים דומים של עצמת הפגיעה בערכים המוגנים ומידת האשם, נתונים שיש בהם קונקרטיות ואינדיבידואליות ליתן את הגוון הנכון לכל מקרה ומקרה. ברע"פ 261/07 **באודן נ' מדינת ישראל** (11.1.2007) נדון עניינה של נאשמת שבתקופת עבודתה בבית אבות גנבה כספים מחשבונה של קשישה עמה יצרה קשרי ידידות ושהלכה בינתיים לעולמה, וזאת באמצעות שימוש באשראי, משיכת מזומנים וזיוף שיקים, והכל בסכום של כ- 55,000 ₪. הנאשמת נדונה לעונש של 6 חודשי מאסר בפועל. המקרה שלפנינו חמור לאין שיעור.

בעפ"ג (חי') 55502-05-14 **סקיף נ' מדינת ישראל** (13.11.2014) [הוגש על ידי המאשימה] נדון ערעורה של נאשמת שהועסקה במשך כשנתיים וחצי על ידי זוג קשישים, כמטפלת ומלווה, והחזיקה לשם כך בכרטיסי אשראי ופנקסי שיקים של זוג הקשישים. הנאשמת ניצלה את חולשתם הגופנית, חוסר הניסיון ותמימותם של המתלוננים,

ובמרמה, זיוף וגניבה גזלה מהם סכום המתקרב למיליון ₪. נקבע ואושר מתחם עונש הולם שנע בין 4 ל- 6 שנות מאסר ברכיב העיקרי. בית המשפט המחוזי אישר את העונש בקבעו כי "נוכח חומרת העבירות וריבוי המעשים, אשר נפרסו על פני שנים, תוך ניצול, בין היתר, של קשישים שנתנו אמונם במערערת, סבורני כי העונשים שהוטלו על המערערת הינם עונשים הולמים וראויים ואין מקום להתערב בהם". לטעמי, נסיבות אותו הליך חמורות מהנסיבות בתיק שלפנינו באופן משמעותי, הן בהיקף והן באופן הניצול של הקשישים.

בת"פ (ת"א) 23999-01-14 **מדינת ישראל נ' נומה** (15.6.2014) [הוגש על ידי המאשימה] נדון עניינו של נאשם שהיה פושט רגל ובמקום עבודתו התחבר ללקוחה קשישה שהגיעה לקנות מוצרי חשמל, ובמהלך המפגשים עמה למד על מצוקתה ומצבה הפיננסי וקשר עמה קשרי חברות במטרה לקבל לידי את רכושה במרמה ותוך הפרת חובותיו נוכח היותו פושט רגל. כתב האישום אוחד בארבעה אישומים המתארים מסכת מעשים שיטתית ומתוחכמת במשך שמונה חודשים שבה קיבל לידיו במרמה מהמתלוננת ובמספר דרכי פעולה סכום כולל של כ- 760,000 ₪. נקבע מתחם עונש הולם שנע בין 4 ל-7 שנות מאסר באשר לעבירות המרמה בלבד. לגבי האישום הרביעי הנוגע לעבירות כלפי נאמן פשיטת הרגל וכונס הנכסים נקבע מתחם נפרד. מקרה זה חמור בהרבה מהמקרה שלנו נוכח היקף הגזלה ושיטות הביצוע [בין היתר קבלת הלוואות ומכירת דירתה של הקשישה].

בת"פ (ת"א) 37911-04-14 **מדינת ישראל נ' חבר** (2.12.2015) הנאשמת הועסקה במהלך תקופה של שנתיים בעבודות של טיפול בקשישים. כתב האישום ייחס לה 11 עבירות גניבה שונות מקשישים אצלם עבדה או טיפלה בסכומים הנעים ממאות ועד אלפי שקלים [בחלק מהמקרים הואשמה גם בעבירה של גניבת עובד ממעביד]. בית המשפט קבע מתחם ענישה לכל עבירה וגזר את דינה לעונש מאסר כולל של 24 חודשי מאסר ויתר ענישה נלווית.

בת"פ (ת"א) 30494-12-16 **מדינת ישראל נ' רוני סלע** (19.2.2020) [הוגש ע"י ההגנה] נדון עניינו של נאשם שבמשך תקופה בה הועסק אצל המתלוננים בעבודות מזדמנות של אחזקה בביתם, גנב מהם שיקים, זיוף אותם וקיבל במרמה סך של כ- 424,000 ₪. נקבע מתחם עונש הולם שבין 12 ל- 36 חודשי מאסר בפועל. לטעמי, **המקרה שלפנינו חמור יותר** הן בשל שמדובר בגניבה מקשיש והן בשל התחכום ועצמת הפגיעה בערכים המוגנים הנוגעים לאמון במטפל. הדיון בעפ"ג 10487-04-20 הסתיים במחיקת הערעור תוך הפחתת סכום הפיצוי לכפי שצוין בכתב האישום.

הצדדים הפנו לפסיקה נוספת העוסקת בעבירות מרמה חמורות וגניבה של עובד ממעביד אך כאלה שלא בוצעו כלפי קשישים, ולטעמי אינם משקפים נכונה את מדיניות הענישה הנוהגת **בעניינו** [ע"פ 5718/16 **זהבי נ' מדינת ישראל** (21.11.2016)]; ע"פ 3541/11 **מדינת ישראל נ' גור פריג** (18.9.2011); רע"פ 2638/13 **עובדיה נ' מדינת ישראל** (28.4.2013); עפ"ג (מרכז) 57738-12-15 **הרשקו נ' מדינת ישראל** (13.9.2016); ת"פ (רח') 11239-01-18 **מדינת ישראל נ' גאלי** (30.12.2018); ת"פ (חיפה) 29339-02-17 **מדינת ישראל נ' יצחק** (6.3.2018); ת"פ (ת"א) 30006-07-15 **מדינת ישראל נ' ונטורה** (11.8.2016)

לא מצאתי גם לתת משקל להסדרי טיעון סגורים שהוצגו, ולא מצאתי מקום להסתמך על פסיקה שהוצגה על ידי המאשימה הנוגעת לגניבות ומרמה שיטתיים כלפי קשישים [שלא על ידי המטפלים], בנסיבות חמורות יותר מעניינו. כך גם לא מצאתי לנכון, כפי בקשת המאשימה, לתת משקל "לינארי" למקרים בהם נגזלו סכומים נמוכים משמעותיים [ראו למשל רע"פ 5212/12 **שמעון נ' מדינת ישראל** (29.8.2013); ת"פ (ראשל"צ) 23421-11-09 **מדינת ישראל נ' קבאנג** (26.1.2011)]. אינני סבור כי ניתן ללמוד גזירה לינארית רק ביחס להיקפי הגזילה. הכשל הערכי ברור ויש לתת את הסימנים בהתאם לנסיבות כל מקרה ומקרה.

לא נעלמו מעיניי מקרים שבהם בנסיבות של גניבה על ידי מטפל בקשיש נקבעו מתחמי ענישה נמוכים יותר [ראו למשל ת"פ (ק"ג) 39851-01-16 **מדינת ישראל נ' שפורוסטוב** (18.9.2017)].

אציין כי טבלת הפסיקה שהוגשה על ידי הסניגור אכן מלמדת על סקירה מעמיקה של עבירות מרמה (לרבות כלפי מעסיקים) בהיקפים של מאות אלפי ל"א, בהם נגזרו על נאשמים עונשים במרווח של עד שנת מאסר. אילו היה במקרה שלפנינו מדובר בעבירות כלפי מעסיק "רגיל" מבלי להביא בחשבון את היותו קשיש ואת עצמת פגיעה בערכים המוגנים הנובעת מהפגיעה המשמעותית באמון בו בנסיבות העניין, יתכן והיה מקום לתת משקל רב יותר לפסיקה המוצעת. ואולם, לטעמי יש קושי לתת משקל משמעותי למקרים שעיקר היקפי המרמה הם כלפי רשויות המס (או מעסיק "מפעלי") וראוי לתת משקל רב יותר למקרים בהם המרמה והגזילה הם מקשישים שהעסיקו מטפלים.

אציין עוד כי בת"פ 509/09 **מדינת ישראל נ' דיין** (27.6.2010) [ת/3] נדונה הנאשמת דן בגין שורה של עבירות גניבה בידי עובד ועבירות מרמה וזיוף, בהיקף של כ- 2.4 מיליון ל"א [צירוף תיקים], לעונש של 24 חודשי מאסר בפועל. לטעמי, המקרים דן אמנם פחותים בהיקפם אולם מנגד יש בהם כדי לפגוע עמוקות במרקם האמון החשוב שבין המעסיק העיוור לנאשמת, שהיתה עבורו עיניים, ידיים ואף חברה.

נזכיר עוד כי הענישה הנוהגת, עד כמה שניתן למצוא כזו, הינה רק אחד מהשיקולים בקביעת מתחם העונש ההולם, לצד עצמת הפגיעה בערכים המוגנים, מידת האשם ואף הקביעה הערכית כי ראוי שתצא מבית המשפט.

22. במקרה שלפנינו, בשים לב לאמור, ומתוך אמירה ערכית עקרונית מחד ותוך התבוננות גם לעובדה כי הנאשמת החלה להשיב חלק מכספי הגזילה, **אני קובע מתחם עונש הולם שנע בין 24 ל- 48 חודשי מאסר בפועל.**

גזירת הדין

23. הנאשמת בת 48 עוד מעט ולחובתה הרשעה אחת בגין מספר אירועי גניבה ממעביד ומרמה [ת/3] כפי שפורט לעיל]. פרט לכך אין לה רישום פלילי נוסף.

לא הוגש תסקיר בעניינה של הנאשמת אולם מדברי הסניגור אשר מוצאים חיזוק בגזר הדין הקודם [ת/3] אכן עולה תמונה מורכבת של אשה במצב נפשי לא קל. אין מדובר רק בדברים שאמרה בבית המשפט באזני המתלונן, שגם אם לא ראה אותה, חש בנוכחותה. הדברים מגובים במסמכים הרפואיים שהוגשו על ידי הסניגור [נ/1] מהם עולה מצוקה נפשית, בין היתר על רקע החשדות שהופנו כלפיה טרם מעצרה [ביקור בבית החולים עשרה ימים לפני מעצרה, לאחר נטילת מינון יתר של כדורים וניסיון אובדני]. עולה מהסיכום הרפואי המלצות לאשפוז פסיכיאטרית וטיפול פסיכולוגי.

עוד עולה מהמסמכים הרפואיים ואף מדברי הסניגור והנאשמת עצמה נסיבות משפחתיות מורכבות ובכלל זה פירוק התא המשפחתי, הליך גירושין, ואף סכסוכים בין הנאשמת לילדיה. כך גם הסביר הסניגור את הדחייה החברתית מהקהילה, על רקע האירועים דן.

24. אין ספק כי המעצר והמאסר הצפוי קשים לנאשמת. הם קשים היום יותר עקב נוכחות נגיף הקורונה בארצנו, ואף הנאשמת ביקשה שלא להגיע לבית המשפט במועד גזירת דינה על מנת שלא להיכנס לבידוד בשובה למקום כליאתה. אתגרי הקורונה מקשים גם על הביקורים, ובמצבה הנפשי של הנאשמת, כאשר היא נדרשת לחיזוקים ותמיכה ממשפחתה, הקושי משמעותי אף יותר.

שיקול משמעותי לקולה בעניינינו הוא נטילת האחריות המהירה של הנאשמת. אין מדובר בנטילת אחריות בעלמא. אדרבא, בית המשפט היה ער במסגרת הדיון המקדמי לקשיים הראייתיים שהביאו לגיבוש כתב האישום המעודכן. נטילת האחריות משמעותה לא רק לעצם מעשיה של הנאשמת אלא גם להיקפם של המעשים ומדובר בהיקפים משמעותיים, על אף קשיים ראייתיים.

העובדה כי הנאשמת ויתרה על זכותה לנהל את המשפט ולהעיד את המתלונן, משפחתו ואף עדים אחרים, מלמדת על רצונה לשים את הפרשה מאחוריה, ולא פחות מכך - גם מאחורי המתלונן, ולא לאלץ את המתלונן ומשפחתו להוכיח צדקתם. נתון זה בהחלט יש לזקוף לזכותה במשקל משמעותי.

שיקול נוסף, גם הוא בתוך מתחם העונש ההולם, עניינו במאמציה של הנאשמת לתיקון תוצאות העבירה. אין מחלוקת כי הנאשמת הפקידה ממקורות שונים לחשבונותיו של המתלונן סך של 250,000 ₪ [סעיף 8 בכתב האישום]. המאשימה ביקשה לראות בכך אמצעי לשם טשטוש עקבות הגניבה והנאשמת אכן הודתה בכך, אולם אין להתעלם מעצם ההשבה וההפחתה בחסרון הכיס, גם בהקשר של המאמץ לתיקון תוצאות העבירה הפיצוי על הנזק שנגרם, במקרה שלפנינו עוד טרם גילוי.

לזכותה של הנאשמת יש לזקוף את התקופה הארוכה שבה סייעה למתלונן אף מעבר לנדרש ולהגדרת תפקידה, לרבות בשבתות וחגים ואף כשלנה לידו בבית החולים.

25. שיקול נוסף, בתוך מתחם העונש ההולם עניינו הצורך בהרתעה, הן ליחיד [סעיף 40 בחוק העונשין] והן כמסר לרבים [סעיף 40 בחוק העונשין], בעיקר לאלו המצויים בקרבתם של מבוגרים, שיכירו במשמעות הפגיעה בחירות אם יעזו להתפתות ולחמוס אמונו, קניינו ובטחונו של המבוגר שבקרבתם, בוודאי זה המטופל על ידם.

26. במכלול השיקולים, סבורני כי יש לגזור את דינה של הנאשמת בשליש מתחם העונש ההולם, לעונש כולל של 32 חודשי מאסר בפועל.

אציין, כי לולא כל השיקולים לקולה כאמור לעיל, היה עונשה של הנאשמת חמור משמעותית.

עיצומים כספיים

27. קנס

מעשיה של הנאשמת נבעו ממניע כלכלי מובהק ונדרש קנס משמעותי. עם זאת, בית המשפט ער למצוקה הכלכלית, כעולה גם מטעונו הסניגור, הכוללת גם עיקול בית המגורים גם כדי להתמודד עם התביעה האזרחית בעקבות ההליך דנן והליך גירושין.

התרשמתי כי אם יכולה היתה הנאשמת להשיב מקצת הגזילה כעת, היתה עושה כן ומבקשת גם בכך להקל בעונשה. העובדה כי לא יכולה היתה לעשות כן מלמדת אכן על מצוקה כלכלית קונקרטיית, שיש להביאה בחשבון בקביעת גובה הקנס [ראו סעיף 40 בחוק העונשין].

במכלול השיקול, ובשים לב גם לפסיקה שהוצגה, אני קובע את מתחם הקנס כמתחם שבין 4,000 ל- 10,000 ₪ ואת דינה של הנאשמת אגזור באמצע מתחם זה.

28. פיצוי

שונים הדברים בכל הנוגע לפיצוי. רכיב עונשי זה אינו מותנה במצבה הכלכלי של הנאשמת [ראו ע"פ 5761/05 מג'דלאוני נ' מדינת ישראל (24.7.2006)].

הפיצוי בשלב זה של ההליך הינו מכוח סעיף 77(א) בחוק העונשין הקובע כי "**הורשע אדם, רשאי בית המשפט לחייבו, בשל כל אחת מן העבירות שהורשע בהן, לשלם לאדם שניזוק על ידי העבירה סכום שלא יעלה על 258,000 שקלים חדשים לפיצוי הנזק או הסבל שנגרם לו**".

תכלית פיצוי זה היא מתן סעד מהיר ויעיל לאדם שניזוק מן העבירה בגין הנזק והסבל שנגרמו לו כתוצאה ממנה

[ראו פסיקת כב' הנשיאה א' חיות בדנ"פ 5625/16 קארין נ' בוקובזה, פסקה 17 (13.9.2017)], ולרכיב הפיצוי כחלק מגזר הדין, היבט שנועד להביא להכרה בסבלו של הקורבן, לסייע בהיטהרותו ובשיקומו [השוו גם רע"פ 9727/05 גליקסמן נ' מדינת ישראל (8.8.2007); להלן: "עניין גליקסמן" וראו גם רע"פ 2976/01 אסף נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(3), 418 (2002)].

אלא שהפיצוי העונשי אינו זהה לפיצוי הנזיקי, כיוון שהוא בד"כ על דרך האומדנה ואף מוגבל בתקרה הקבועה בדין, ועל כן אינו בהכרח ממצה את מלוא הסעדים האזרחיים האפשריים [השוו עניין גליקסמן לעיל]. במסגרת ע"פ 7186/19 טובי נ' מדינת ישראל (8.1.2020) נדרש בית המשפט העליון לשאלת דרך חישוב הפיצוי בהליך הפלילי כמצווה בסעיף 77 בחוק העונשין ופסק כי -

"במידה רבה שתי ההבחנות בין פיצוי בהליך הפלילי לבין פיצוי במסגרת דיני הנזיקין, כרוכות זו בזו. בשל העובדה שפיצוי בהליך הפלילי אינו מחייב הליך של הוכחת נזק מדויק, ונקבע בהתאם להתרשמותו של בית המשפט, הרי שאין למצות במסגרתו את הנזק הכולל שנגרם לנפגע העבירה, ויש לתחמו. פיצוי זה הריהו 'עזרה ראשונה' הניתנת לנפגע העבירה בתום ההתדיינות בפלילים. בצד אותה 'עזרה ראשונה' עומדת האפשרות להגיש בנפרד תביעה אזרחית נגד העבריין, בגין מלוא נזקי קרבן העבירה".

לטעמי, הגם שמדובר בעזרה ראשונה, עדיין מקום שבו ניתן לאמוד את ההיקף הכלכלי של הנזק, ראוי כי הפיצוי יהיה קרוב לסכום זה.

במקרה שלפנינו, חסרון הכיס הינו לכל הפחות 300,000 ₪, וזאת ללא קשר להיבטים של הפגיעה באמון והצורך של הפיצוי לתת מענה גם לרכיב זה של פגיעה בקורבן. עם זאת, אכן, אין מקום למצות במסגרת ההליך דנן דווקא את כל נזקיו של נפגע העבירה, וכפי שעלה בדיון ממילא קיימת תביעה אזרחית משמעותית. משכך, וכעזרה ראשונה, אני קובע סכום פיצוי במסגרת ההליך דנן על סך של 100,000 ₪.

סוף דבר - גזר הדין

29. נוכח כל האמור לעיל, ולאחר ששקלתי את השיקולים לקביעת מתחם העונש ההולם ובתוכו, אני דן את הנאשמת לעונשים הבאים:

(א) 32 חודשי מאסר בפועל, שיימנו מיום מעצרה של הנאשמת לפי רישומי שב"ס.

(ב) 10 חודשי מאסר על תנאי, לבל תעבור הנאשמת במשך שלוש שנים מיום שחרורה ממאסר ובכפוף לסעיף 52(ג) בחוק העונשין, כל עבירת של גניבה ממעביד, או עבירה שיש בה אלמנטים של מרמה או זיוף.

(ג) 5 חודשי מאסר על תנאי, לבל תעבור הנאשמת במשך שלוש שנים מיום שחרורו ממאסר, ובכפוף לסעיף 52(ג) בחוק העונשין, כל עבירת רכוש אחרת מסוג עוון.

(ד) קנס בסך 7,000 ₪ או 35 ימי מאסר תמורתו. הקנס ישולם ב- 14 תשלומים חודשיים שווים ורצופים החל מיום 1.8.2023 ובכל 1 לחודש שלאחריו. אם לא ישולם אחד התשלומים במועד, תעמוד היתרה לפירעון מידי ויתווספו תוספות פיגור כחוק.

(ה) הנאשמת תפצה את המתלונן, ע.ת. 1 בסך של 100,000 ₪. הפיצוי ישולם ב- 25 תשלומים חודשיים שווים ורצופים החל מיום 1.7.2021 ובכל 1 לחודש שלאחריו. אם לא ישולם אחד התשלומים במועד,

תעמוד היתרה לפירעון מידי ויתוספו תוספות פיגור כחוק.

כל סכום שישולם על ידי הנאשמת ייזקף תחילה לטובת הפיצויים ורק לאחר מכן לטובת הקנס.

שוברי תשלום יועברו באמצעות שב"ס ובכל מקרה חלה על הנאשמת חובת התשלום.

המאשימה תדאג להעביר לבית המשפט פרטי ניזוק וזאת תוך 21 יום.

זכות ערעור בתוך 45 יום לבית המשפט המחוזי.

ניתן והודע היום כ"ה אלול תש"פ, 14/09/2020 במעמד הנוכחים.

איתי ברסלר-גונן, סגן נשיא

הנאשמת:

הבנתי את גזר הדין.

הוקלדעלידיאלינורבסטקר